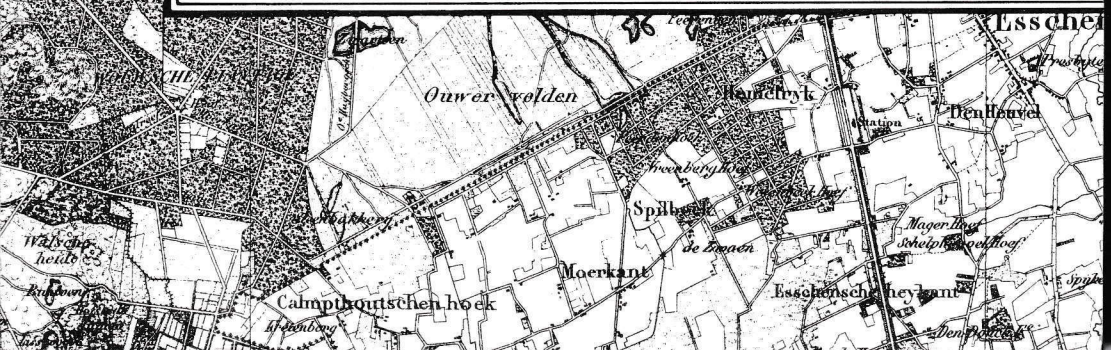

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

1/2-'99

Van prentjes en santjes

De burgemeesters van Wouw

In het jaar 1810 werd Nederland door Napoleon bij het Franse keizerrijk ingelijfd. Uiteraard had dit grote gevolgen voor het landelijke en lokale bestuur. Zo werd onder deze invloed de burgerlijke stand ingevoerd, al was die in delen van Limburg en Gelderland al eerder tot stand gekomen. Aanvankelijk waren de aktes nog in de Franse taal gesteld, met zelfs een eigen tijdrekening.

Het imperium van Napoleon stortte in nadat hij enkele bloedige veldslagen had verloren. Intussen was bij keizerlijk decreet van 8 november 1810 een grootscheepse opruimactie onder de zelfstandige gemeentes gehouden, waardoor onder andere Moerstraten niet langer een eigen gemeente was, maar bij Wouw werd gevoegd. Pas eind november 1813 - de juiste dag is onbekend - verlieten de Franse gezaghebbers Wouw en in hun plaats kwam weer een Nederlands bestuur.

De eerste burgemeester werd toen **Johannes Baptista Adan**, lid van de bekende landmetersfamilie. Dit geslacht was sinds 1750 in Wouw woonachtig.

In het jaar 1752 trouwde Henricus Adan, afkomstig uit Jodoigne in Waals-Brabant, met de Heerlese Cornelia Uijtdewillige. In de jaren 1752-1777 kregen zij niet minder dan negen kinderen. Het derde kind, de tweede zoon, was Johannes Baptista, geboren te Heerle op 14 maart 1760. Hij trouwde op 17 mei 1782 in Wouw met Cornelia Doggen en rond 1800 zien we zijn naam opduiken in gemeentelijke stukken. Zijn jongste broer Emanuel Jacobus, geboren op 30 juni 1777, trouwde in 1805 in Wouw met Joanna Coppens. Emanuel zou het tot arts brengen en ook zijn praktijk in Wouw uitoefenen.

Joannes Baptista was al sinds 1810 hoofd van de gemeente Wouw. In de Franse tijd ondertekende hij stukken in zijn hoedanigheid van 'maire' (burgemeester), een titel die hij overigens ook nog in de eerste jaren na die Franse overheersing bleef voeren. Adan is betrekkelijk lang burgemeester gebleven. Hij werd in 1825 en 1837 herbenoemd en op 24

Bid voor de Ziel van Zelfiger

DEN WELEDELEN HEER

JOANNES BAPTISTA ADAN,

Wethouder, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand, Voorzitter van het R. Kath. parochiaal Ambestuur.

lid van de Confrérie van het H. Sacrament, overleden te Wouw den 13 Mei 1881, in den ouderdom van 77 jaren, 11 maanden en 6 dagen.

Er is geene magt dan van God, en de bestaante Magten zijn van God verordend. Rom. XIII 1.

Hoe schoon staat de wijsheid aan bejaarde menschen, en de verstandigheid en goede raadgeving aan hen, die in aanzien zijn. Eccli. XXV, 7.

Zelig zijn zij, die geduldig verdragen, regtvaardig denken en zich aan den wil des Heeren onderwerpen. Eccli. X:IV. 22.

Die den armen barmhartig is, zal gelukkig zijn. Spreuk XIV. 21.

Bemind zij overal het H. Hart van Jesus!
-100 dagen afsaat.

Hij ruste in vrede.

Nederl. Stoomdr. : - J. Van Pelt-Suykerbuyk, Rosendaal.

LE GUIDE PRÉCIEUX
Der gelehrte Führer
Cohs. pacciens. guide?

R. I. P

Het bidprentje van Johannes Baptista Adan. Hij was wel geen burgemeester, maar wel de gelijknamige zoon van de eerste burgemeester na de Franse tijd.

februari 1841 stierf hij 'in het harnas'. Tot een week voor zijn dood ondertekende hij nog akten van de burgerlijke stand, in die tijd voorbehouden aan de burgemeester. Hij bekleedde dus ruim dertig jaar dit ambt. Van zijn kinderen bleef er één ongehuwd. Dat was de zoon die precies dezelfde voornamen droeg als zijn vader. Deze **Joannes Baptista Adan** werd op 7 juni 1803 in Wouw als het zesde kind van het echtpaar Adan-Doggen geboren. Hij zou het brengen tot wethouder, ambtenaar van de burgerlijke stand en voorzitter van het R.K. Armbestuur in Wouw. Zoals gezegd bleef hij ongehuwd. Hij overleed op 13 mei 1881. Zijn bidprentje vermeldt wel zijn overlijdensdatum, maar niet zijn precieze geboortedatum, al is die wel uit te rekenen, want zijn leeftijd wordt tot in dagen nauwkeurig gespecificeerd. Ook zijn maatschappelijke betrekkingen staan er bij. Voorts kan uit de geciteerde spreuken opgemaakt worden, dat hij in aanzien stond en 'barmhartig' was voor de armen. De voorzijde toont een gravure uit Parijs, met een drietalig onderschrift. Het geheel is door een brede zwarte rand omgeven, terwijl onderin de letters R.I.P. zijn uitgespaard.

Tot opvolger van J.B. Adan werd benoemd **Cornelis Jacobus Daverveldt**. Met hem zou de familie Daverveldt zeventig jaar lang de burgemeestersketen van Wouw in de familie houden.¹⁾ C.J. Daverveldt was op 30 oktober 1802 in Bergen op Zoom geboren als zoon van Hendrikus Daverveldt en Antonia van Aken. Hij trouwde daar op 30 juni 1826 met de Wouwse Johanna Cornelia Veraart. C.J. Daverveldt begon zijn carrière als molenaar in het dorp Heerle, waar hij zich na zijn huwelijk vestigde. De zaken gingen zo voorspoedig dat hij een groot vermogen wist op te bouwen. Behalve een lange loopbaan als burgemeester - hij was dit van 1841 tot 1873 - is hij ook nog jarenlang lid geweest van de provinciale staten van Noord-Brabant. Zijn bidprentje, waarvan verschillende varianten bekend zijn, toont aan de voorzijde een Parijse gravure met een Franse tekst. De gravure is omlijst door een brede zwarte rand, waarin sterren en kruistekens zijn uitgespaard. Midden onder staan de letters R.I.P. (Requiem in Pace). De achterzijde vermeldt uiteraard zijn personalia, inclusief de vermeldingen van zijn burgemeestersambt en lidmaatschap van provinciale staten.

De gemeente zal zijnen lof verkondigen. Eecl. XXIX, 14.

GEDENK IN UWE GEBEDEN

DE ZIEL VAN ZALIGEN

den Welld. Achtbaren Heer

CORNELIUS JACOBUS DAVERVELDT,

Weduwar van Wijle Meijerxvrou

CORNELLA JOANNA VERAART,

oud Burgemeester van Wouw—Heerle en oud lid van de Prov.

Staten van Noord-Brabant; geboren te Bergen-op-Zoom

en overleden den 41 October 1874 te Heerle,

in den ouderdom van bijna 72 jaren.

De Heer heeft hem vervuld met zijnen geest, met wijsheid, verstand en wetenschap. — Hij heeft dan ook in het midden der vergaderingen gesproken, en degenen, die hem hoorden, verwachten eene uitspraak, en luisterden met belangstelling naar zijnen raad.

Eecl. XXX, 3; Joh. XXIX, 21.
Hij heeft zorg gedragen voor zijn volk, hij was een oog voor den blinde, een voet voor den kreupelen en vader der armen.

Eecl. I, 6 — Job. XXIX, 15, 16.
Groot was daarom het getal zijner vrienden. Tob. I, 23.

Die de regtvaardigheid, volgens recht, verdedigen, zullen zelven erestvaardig zijn, en die dit gedaan hebben, zullen in den dag des oordeels, zich kunnen verantwoorden.

Sap. VI 14.

KINDEREN: bemint elkander met eene broederlijke helderheid, dat de een den anderen met eerbied voorkome, weest vlijtig in uwen plegt; dient den Heer en weest allen eensgezind onder elkander.

Rom. XII, 10, 11, 16.

En nu verzoek ik u allen, **MIJNE DIERBARE BETREKKINGEN EN VRIENDEN**, dat gij door uw gebed tot God mij ter hulpe komt.

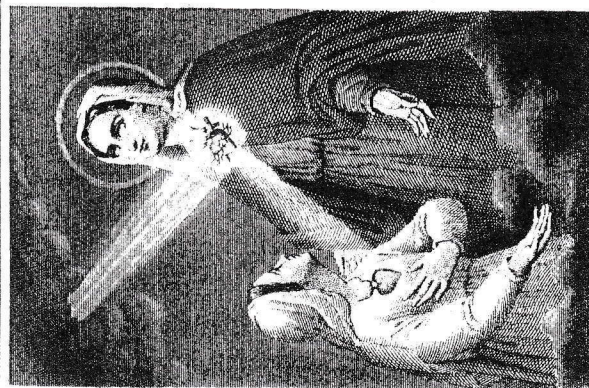
Rom. XV, 30.

Englij: mijn Leerw. Zoon, vergeet mij nooit aan het altaar des Heeren.

DAT HIJ RUSTE IN VREDE

Mon.

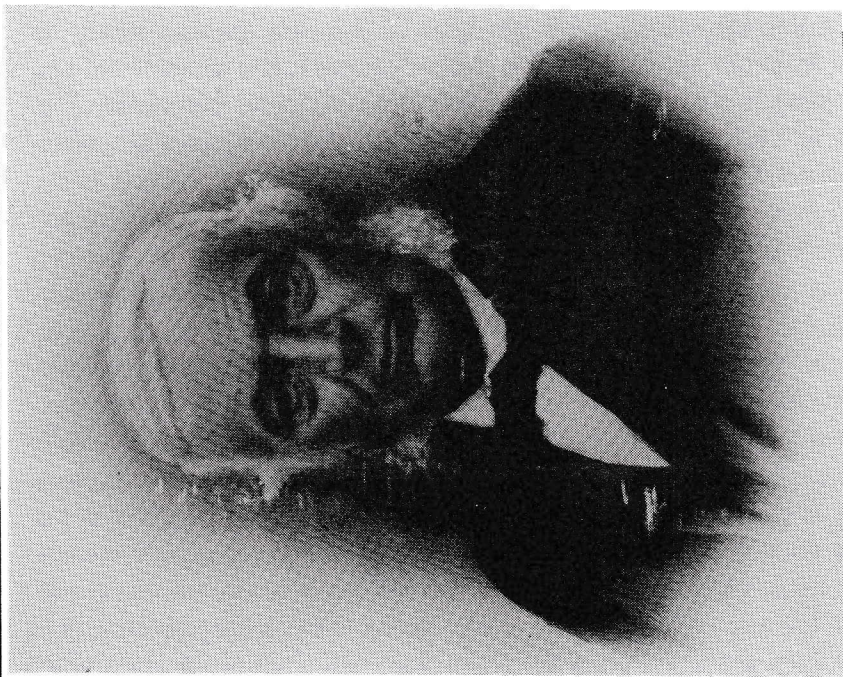
Lockdrt: J. J. H. Verlinden, Bergen-op-Zoom.

MIROIR DE JUSTICE. PREZ. POUR NOUS
En vous imitant o Marie, j'invoien ce Dyon Fils
dont vous etes la plus fidèle image

R. I. P.

Het bidprentje van Cornelis Jacobus Daverveldt, burgemeester van Wouw van 1841-1873.

Bid voor de Ziel van Zaliger
den WelEd.Achtb. Heer

Christianus Antonius Daverveldt,

Weduwnaar van Mevrouw

Jacoba Catharina van de Moer,

*Burgemeester der Gemeente Wouw,
Weldoener der Kerk,
Lid der Broederschappen Kenelaar en Beirendrecht,*

geboren te HEEKL, den 2 Juli 1828, en aldaar
overleden den 30 December 1899, gesterkt
door de H.H. Sacramenten der Kerk.

Hij kende zijne plichten en deed alles wel.
Hij heeft zijn trood niet in ledigheid gegeten
totdat de Heer hem bezocht met eene onge-
neestijke kwaal en — er niemand was om
hem te helpen. Ps. 31. Par. 2. Eccl. 31.

Zijne laatste dagen waren dagen van pijn
en smart, die hij geduldig verdroeg, zich over-
gevende aan Gods Heiligen wil. Ps. 4.

Zalig hij die acht geeft op de behoeftigen en
armen. Ps. 40.

Dierbare kinderen! Ik ga naar uwe Moeder.
Gij hebt nu wel droefheid, maar wij zullen
elkander wederzien in het andere leven en
niemand zal ons dan onze blijdschap ontnemen.
Joes 16, 28.

Wij hebben hen binnend in het leven en
mogen hen nooit vergeten. H. Ambros.

Mijn Jesus, barmhartigheid!

P. B. Wennekers, Heerle-Wouw.

Portret en bidprentje van Christiaan Antonius Daverveldt, burgemeester van Wouw van 1873-1899.

De spreuk boven aan zijn bidprentje getuigt van weinig bescheidenheid: 'De gemeente zal zijnen lof verkondigen. Eccl. XXXIX,14.', terwijl ook de overige teksten er niet om liegen. Zoals gebruikelijk op prentjes uit deze periode, ontbreekt een brede zwarte rand op de achterzijde. In plaats daarvan staat er slechts een dun zwart lijntje om de tekst gedrukt. Een jaar na zijn ontslagname als burgemeester, overleed C.J. Daverveldt, op zijn prentje als Cornelus aangeduid, in de leeftijd van ruim 71 jaar te Heerle. De overlijdensaangifte werd door zijn eigen zoon en opvolger gedaan.²⁾

Toen Cornelis overleed was zijn oudste zoon, **Christiaan Anthonius Daverveldt**, geboren te Wouw op 2 juli 1828, hem al als burgemeester opgevolgd. Hij was op 6 september 1865 in Woensdrecht getrouwd met Jacoba Catharina van de Moer. Toen hij in 1866 zijn oudste zoon (Cornelis Petrus) aangaf, gaf hij als beroep 'commissionair' op. Tijdens zijn periode als burgemeester, van 1873 tot zijn overlijden in 1899, kwam het een aantal malen tot botsing met de gemeenteraad, de schoolinspectie en vooral met de Wouwse boeren. Het meest in het oog springend conflict was wel de zogenaamde Wouwse melkkwestie.³⁾ In de jaren 1895 en 1896 hielden de leden van de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek uit de gemeente Wouw de zondagsrust - die toen nog 'heilig' was - niet in ere. Zij brachten namelijk ook op zondag de melk van hun koeien naar de Wouwse melkfabriek en dit was een doorn in het oog van de pastoors van Heerle en Wouw, maar ook van de burgemeester. Hoewel de boeren keurig om toestemming vroegen, werd door zowel de pastoors als de burgemeester een weigerachtige houding aangenomen. De boeren bezweken niet onder de grote druk die de parochieherders op hen en hun familie uitoefenden. Burgemeester Daverveldt was zelfs voor de oprichting van de coöperatieve zuivelfabriek al in verzet gekomen. In brieven aan provinciale staten uitte hij zijn bezorgdheid over het extra onderhoud aan de wegen, dat door de activiteiten van de melkfabriek nodig zou zijn. Dit conflict en andere ruzies doen een beeld ontstaan van een koppige burgemeester, die dan ook niet erg geliefd bleek. Dat kwam vooral tot uiting bij zijn uitvaart, net in het nieuwe jaar 1900. Want het was destijds gebruikelijk om de notabelen uitvoerig te prijzen,

J. M. J.

BIDT VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
den Edelachtb. Heer

Petrus Cornelius Daverveldt,
echtgenoot van Mevrouw

Adriana Cornelia Uytdevilligen,
BURGEMEESTERDERGEMENTE WOUW c.a.

Weldoener der Kerk.

Geboren te Heerde den 10 Febr. 1868 en aldaar
zacht en kalm ontslapen den 14 Febr. 1911,
naal voorzien te zijn geweest van de
H.H. Sacramenten der Stervenden.

Ik heb u genomen, opdat gij de leidzman zoudt
zijn van mijn volk, zegt de Heer. II. Reg. VII. 8.
Gedenk U mijner ten goede, mijn God, naar
al hetgeen ik voor dit volk gedaan heb.

Nehem. V. 19.
Ik heb ellendige maanden tot er deel bekomen,
en droevige nachten geteld; ik zocht hulp bij de
mensen, maar er was geene hulp te vinden.
Mijn lichaam is bezweken. Wees, Gij nu, o God,
de Heer heeft het zoo gewild, en wie zal
durven vragen, waarom Hij zoo gehandeld
heeft.

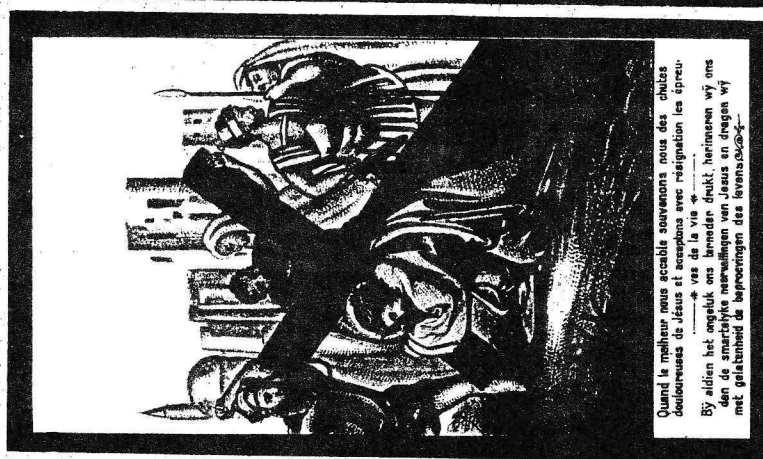
Job. VII. 3.
Dierbare Echtgenoot en Kinderen houdt uw
hart op God gericht, blijft kalm, berust in de
raadsbesluiten des Heeren en weest getroost.
H. Franc. v. Sal.

Allerzoefste Jezus, wees voor mij
geen Rechter, maareen Zaligmaker.

Zoet Hart van Maria, wees mijn
heil!

(300 dagen a.l.)

J. S. Wennekens, Heerde—Wouw

Quand le malheur nous accable souvenons nous des chutes
douloureuses de Jésus et acceptons avec résignation les épreu-

— res de la vie —
Bij alden het angeltik ons beneder drukt, herinneren wij ons
den de smartlyke martelingen van Jesus en dragen wy
met gelachtheid de beproefingen des levensdoel.

Op het bidprentje van burgemeester Petrus Cornelis Daverveldt treft u op de voorzijde een tweetalig onderschrift aan.

maar bij hem bleef elke toespraak achterwege.⁴⁾ Hij werd ongeveer net zo oud als zijn vader en is begraven in Heerle. Zijn graf behoort tot de oudsten op het kerkhof van Heerle. Het prentje toont aan de voorzijde een gravure met Maria die Jezus aan het kruis beweent. Tevens staat er een vrij uitvoerige Nederlandse tekst naast uit Psalm 21. Daaronder een aanbeveling van paus Pius IX uit 1858 voor het bidden van een 'vollen aflat'. De achterzijde vermeldt zijn personalia en maakt ook melding van zijn lidmaatschap van de Broederschappen van Kavelaer en Beirendrecht. Voor het overige staan er teksten op uit het boek der Psalmen. Geheel in de mode van die tijd staat er om de tekst een zwarte rand van ruim 3 mm breed. Onder aan het prentje blijkt, dat P.B. Wennekers toen koster was in Heerle.

Op 28 maart 1900 werd als opvolger benoemd de tweede zoon van C.A. Daverveldt, **Petrus Cornelis Daverveldt**, die op 10 februari 1868 in Wouw was geboren. Toen zijn vader de geboorte aangaf, was hij kennelijk al zodanig vermogend, dat hij als beroep kon opgeven 'particulier'. P.C. Daverveldt was in Wouw op 10 oktober 1899 met de ook uit Wouw afkomstige Adriana Cornelia Uijtdewilligen getrouwd. Bij zijn huwelijk zat Petrus er al warmpjes bij, want ook hij kon zich toen al 'particulier' noemen. Een van de getuigen was zijn oudste broer Cornelis Petrus die directeur was van de steenfabriek in Heerle. Een andere getuige was een zwager van zijn vrouw, A. van Heijst. Hij was landbouwer in Heerle en zijn markante huis vormt nog steeds een blikvanger in de Herelsestraat.⁵⁾

De benoeming was nog een spannende aangelegenheid, omdat de Wouwse landbouwer en boterfabrikant J.B. Raaijmakers ook tot de gegadigden behoorde. Dit was een gezworen vijand van C.A. Daverveldt, omdat ze op zakelijk gebied dezelfde belangen hadden.

Vergeleken met zijn vader en grootvader is Petrus Cornelis maar betrekkelijk kort burgemeester geweest. Hij ondervond echter heel wat meer waardering dan zijn vader. In 1910 werd hij ziek en op 11 februari 1911 is hij in Heerle overleden. Ook zijn graf is daar op het kerkhof nog steeds te vinden. Op de voorzijde van zijn bidprentje staat een gravure met een statie van de kruisweg. Aangezien er zowel een Franse als Nederlandse

In de Godvruchtige gebeden van priesters, religieusen en leeken wordt aanbevolen de Ziel van Zaliger

den Edelachtbaren Heer

Petrus Johannes Antonius Hoeks

echgenoot van Mevrouw

Antoinetta A. M. de Rooij

oud-burgemeester der gemeente Oudenbosch geboren te Teteringen 19 Juli 1881, meerimalen gesterkt door de H. H. Sacramenten der Siervenden, overleden te Oudenbosch, 4 April 1943.

Zalig de mensch, die de beproeving doorstaat, want na gelouterd te zijn, zal hij de kroon des levens ontvangen.

Ik werd ziek, en niemand was er die mij helpen kon. Mij ongaven stervensweenen, kwelling vond ik en smart, doch ik heb den naam des Heeren aangeropen! Gods H. Wil geschiede! Ps. 114. 3.

Hij heeft den goeden strijd gestreden, zijn werk volbracht, zijn geloof bewaard; De Heer Zeilf zal zijn belooning wezen.

Met wijsheid heeft hij zijn volk bestuurd; de rechtvaardigheid heeft hij daarbij liefgehad; hij deed wat zonder eigenbelang.

Geliefde Echtenood, die mij met zooveel liefde en opoffering verzorgde en verpleegde, wil niet weepen als iemand die geen hoop heeft. Vertrouw op God. Hij zal Uw sterkte wezen in Uw droefheid. De heids die groeit uit de genade, is sterker dan de dood. Wij blijven een in Hem. Die ons gebonden heeft. Dierbare Familieleden, en Gij allen die mijn vrienden waart, wilt mij thans helpen door Uw gebeden tot God. En Gij, Eerw. Heeren en Eerw. Nichten, wilt mij gedanken aan 't elkaar des Heeren, en in Uw stille eenzaamheid.

Mijn Jezus barmhertigheid!

K 1920

Hoewel het prentje van P.J.A. Hoeks vermeldt, dat hij oud-burgemeester van de gemeente Oudenbosch was, vervulde hij die functie ook in Wouw van 1911-1921.

tekst onder staat, die betrekking heeft op de afbeelding, lijkt het waarschijnlijk, dat het prentje afkomstig is van een Belgische uitgever. Op de achterzijde in de voor die tijd kenmerkende typografie de vermelding van de namen en data van P.C. Daverveldt. Bovenaan staan de letters J.M.J. (Jezus, Maria, Jozef). Uit de teksten eronder kan men opmaken, dat hij door een ziekte is overleden. In plaats van een zwarte rand, staat er om de tekst een sierlijn afgedrukt, die in die periode gebruikelijk was. Inmiddels is J.S. Wennekers de koster in Heerle, wat blijkt uit zijn naamsvermelding onder aan het prentje.

Met het overlijden van P.C. Daverveldt kwam aan de 'dynastie' van de familie Daverveldt een abrupt einde, zij het dat zijn zoon Christiaan Adriaan Marinus nog wel gemeenteraadslid en wethouder in Wouw is geweest. Eén van zijn dochters, Elisa Johanna Maria, huwde met de brouwer Stan Siebelink. Over die familie treft u elders in dit nummer meer informatie aan.

P.C. Daverveldt werd door **Petrus Johannes Antonius Hoeks** als burgemeester opgevolgd. Hij werd op 19 juli 1881 te Teteringen geboren. Burgemeester Hoeks werd al op 10 april 1911 benoemd. Tegen het einde van zijn carrière in Wouw, namelijk op 31 januari 1921, trouwde hij met de uit Wouw afkomstige Antonia Anna Marie de Rooij. In totaal bleef hij tien jaar in de gemeente Wouw en vertrok op 1 oktober 1921 als burgemeester naar Oudenbosch. Hij vervulde daar het burgemeestersambt tot 1 mei 1942 en is er op 4 april 1943 overleden.⁶⁾

Uit de teksten op zijn bidprentje valt op te maken, dat hij aan een zware ziekte is overleden. Op de voorzijde van het prentje staat burgemeester Hoeks 'in vol ornaat' afgebeeld. Overigens wordt van zijn vorige standplaats - dat was dus Wouw - op het prentje geen gewag gemaakt. Ondanks het feit, dat P. Hoeks in de oorlog is overleden, is het toch een tamelijk kostbaar bidprentje.

Juten

Was burgemeester A.C. Daverveldt een omstreden burgemeester, datzelfde kan gezegd worden van de opvolger van burgemeester P.

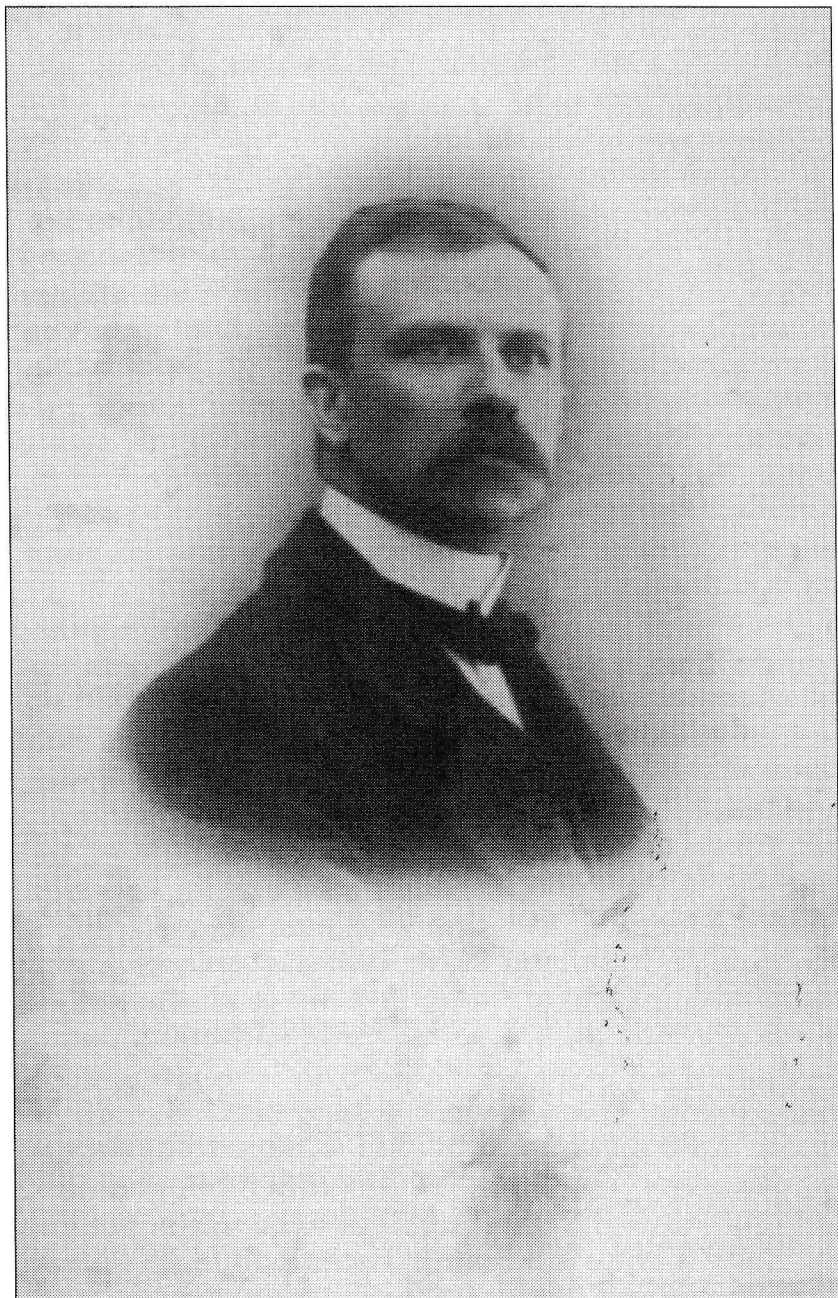
Hoeks, de Bergenaar **Wilhelmus Joannes Franciscus Juten**, die op 9 november 1921 werd benoemd. Burgemeester W. Juten was in Bergen op Zoom geboren op 3 oktober 1868.

Juten was op het moment dat hij benoemd werd tot burgemeester ook nog lid van de provinciale staten (van 1901-1923) en van de Tweede Kamer (van 1913-1924). Dat niet iedereen daar mee ingenomen was, bleek uit artikelen die regelmatig in 'De Grondwet' verschenen over de politicus, Overigens had hij naast zijn politiek werd, nog tijd genoeg om schoolopziener te 'spelen'. Die functie vervulde hij tussen 1902 en 1920. In de schoolkwestie in Heerle botste het regelmatig, zowel met het kerkbestuur als met de gemeente. Dat werd alleen maar erger toen Juten in 1921 tot burgemeester werd benoemd van de gemeente Wouw. In de raad kwam hij regelmatig in aanvaring met zijn raadsleden, maar veel ernstiger waren de conflicten met het kerkbestuur van Heerle en met name met pastoor E. Ongaene.⁷⁾

W. Juten was, wat wij de dag van vandaag een duizendpoot zouden noemen. Zo had hij in de periode tussen 1897 en 1907 deel uitgemaakt van de gemeenteraad van Bergen op Zoom en was hij tussen 1902 en 1918 voorzitter van de Militieraad in het district Breda. In 1894 richtte hij Taxandria, het tijdschrift voor Noordbrabantsche geschiedenis en volkenkunde op en een jaar later stond hij aan de wieg van 'De Avondster'. Dat was het eerste katholieke volksdagblad in Nederland. Tot zijn dood was hij directeur van beide uitgaven. Maar dat niet alleen, hij schreef ook de nodige artikelen in beide organen.

Het feit dat hij directeur van 'De Avondster' was, had mogelijk tot direct gevolg dat de redactie van 'De Grondwet' hem op alle mogelijke manier trachtte zwart te maken. In de periode toen hij burgemeester was, wijdde 'De Grondwet' een paginagroot artikel aan de manier waarop de Wouwse burgemeester met 'een arm gezin' was omgegaan.⁸⁾

Op 1 mei 1927 vroeg Wilhelmus Juten om gezondheidsreden ontslag als burgemeester. Op 11 april 1929 overleed hij in Bergen op Zoom, na „een langdurige ongesteldheid“, zoals op zijn bidprentje stond te lezen. Veel plaats is op het dubbelprentje - iets wat in die tijd nog tamelijk zeldzaam was - ingeruimd voor de vermelding van al zijn maatschappelijke betrekkingen. De rechterzijde van de binnenkant is bedrukt met

Het portret van burgemeester Wilhelmus Johannes Franciscus Jutten, zoals dat op de voorzijde van zijn bidprentje werd afgedrukt.

Gedenk in Uwe godvruchtige gebeden
de Ziel van Zaliger

Wilhelmus Joannes Franciscus JUTEN

geboren te Bergen-op-Zoom 3 October 1868
en, na een langdurige ongesteldheid, aldaar
overleden 11 April 1929, tijdig voorzien van
de genademiddelen onzer Moeder de H. Kerk.

Echtnoot van
**Henrica Berendina Maria
LESTRADE.**

OULD-LID van:
den Gemeenteraad van Bergen-op-Zoom
(1897—1907);
de Staten in de Provincie Noord-Brabant
(1901—1923),
de Tweede Kamer der Staten-Generaal
(1913—1924).

Oud-Schoolleerzener in het Arrondissement
Bergen-op-Zoom 1902—1920;
Oud-Burgemeester van Wouw (1921—1927);
Voorzitter van den Militerraad in het
District Breda (1902—1918);
Oud-lid van de Provinciale Commissie voor
Monumentenzorg in Noord-Brabant.
Enz., Enz.

Ridder in de Orde van den Nederl. Leeuw,
Commandeur in de Portugesche Orde van
O. H. Jesus Christus.

Oprichter en tot aan zijn dood leider van:
TAXANDRIA, tijdschrift voor Noordbrabant-
sche geschiedenis en volkskunde (1894);
DE AVONDSTER, het eerste katholiek volks-
dagblad in Nederland (1895).

Acht gevend op het groote aantal boeken
en op de moeilijkheid voor wie zich willen
bezigdhouden met de geschiedkundige verba-
len, heb ik er voor gezorgd, dat aan allen
niet worde verschaft, want het versaderen
van vakkenis en 't nauwlettend navorschen
van alle afzonderlijke deelen is het werk van
den geschiedschrijver. — 2 Machab. II: 25-31.

In de dagen, dat God mij behoeft, toen
Zijne lamp straalde boven mijn hoofd en ik
in de duisternis wandelde bij Zijn licht; zooals
ik was in de dagen mijner jongelingschap
en ik uittoog naar de stadspoort en men een
zetel voor mij bereidde, — rezen de grijsaards
op en bleven staan, want ik redde den arme,
die om hulp riep; — die mij hoorden, waren
in afwachting van mijne uitspraak en luis-
terden zwijgend naar mijnen raad.

Job XXIX: 2-21.

Maar dagen van kwelling hebben mij over-
vullen, (doch ik) toonde geen droefheid tegen
God, dat deze plaag mij overkwam.

Job XXX: 27; Tobias II: 13.

Dierbare Echtnoot, wij zijn nu wel geschei-
den door den dood, maar wij zullen eens
vereinigd worden: *liefsste kinderen*, eert en
mijnt uwe moeder en wilt door een onberis-
pelijken levenswandel de troost haars levens
zijn. — Ik smeek u dan bij Onzen Heer Jesus
Christus en bij de liefste van den H. Geest,
dat ge mij bijstaat in uwe gebeden voor mij
tot God.

I Cor. XV: 30.

Eervoorde Broeder, wees mijner Indachtig
aan 's Heeren altaar.

Eervoorde Zuster, vergeet mij niet in uwe
gebeden.

O Maagd Maria, Moeder van God, bid Jesus
voor mij.

(ad. toev. aan de zielen des vagevuurs).

ONZE VADER. — WEES GEGROET.

Wilhelmus Johannes Franciscus Juten vervulde in zijn leven dermate veel functies, dat alleen het opsommen daarvan al een complete zijde van het dubbele bidprentje in beslag nam.

teksten uit het boek Job en de Machabeeën. Wie ze leest, kan er toch nog wel wat persoonlijke informatie uit opmaken. De voorzijde van het prentje toont Juten, gekleed in een zwart pak met een hemd met stijve boord en zwarte strik. De achterzijde tenslotte, is bedrukt met een afbeelding van Christus aan het kruis met een daarbij passend gebed en een vermelding van een volle aflat.

De opvolger van burgemeester W. Juten was de rasechte Wouwenaar **Petrus Goosen**, geboren op 9 januari 1874, zoon van de kuiper Jacobus Goosen en zijn vrouw Adriana Besters. Goosen werd op 4 juni 1927 benoemd. Hij was geen onbekende in de gemeente Wouw, want hij was daar al tientallen jaren werkzaam als gemeentesecretaris. Hij werd op 22 mei 1933 herbenoemd en op 29 maart 1938 kreeg hij eervol ontslag. Hij vertrok daarna naar Bergen op Zoom, waar hij op 6 februari 1941 is overleden. Zijn bidprentje heeft, wellicht mede door de oorlogsomstandigheden, een bescheiden opmaak. Aan de voorzijde een afbeelding van Jezus aan het kruis met bijpassende tekst. Het prentje is afkomstig van een uitgever uit Dendermonde. Op de achterzijde staan, naast de personalia een aantal bijbelteksten en een gebed. De typografie is inmiddels lichter van toets.

A.H. Termeer werd als opvolger van Goosen benoemd op 15 juli 1938. Tijdens de Duitse bezetting werd hij op 20 oktober 1941 ontslagen en naar kamp Vught afgevoerd. Na de oorlog keerde hij op 8 november 1944 weer terug in Wouw. In 1947 is hij vertrokken naar Mierlo of Aarle-Rixtel. Burgemeester Termeer was ongehuwd en huurde een kamer in Hotel 'De Kroon' op de Markt in Wouw. Post voor de gemeente moest daar ook worden afgegeven. Termeer verzorgde ook een ongehuwde zuster. Hij is in het oostelijk deel van Noord-Brabant overleden.⁹⁾

Tijdens de oorlog had Wouw een NSB-burgmeester in de persoon van **P.A.J.P. (Polydor) de Jong**. Dat was in de periode van 23 maart 1942 tot 25 sept. 1944. Over hem is ons weinig bekend. Hij woont nu waarschijnlijk in Ossendrecht.

Gedenk in Uwe godvruchtige gebeden de ziel van zaliger
den Edelachtbaren Heer

PETRUS GOOSEN,

oud-burgemeester van Wouw,

echtgenoot van Mevrouw

Theresia Catharina Alphonsina de Leeuw,

Geboren te Wouw, 9 Januari 1874 en na voorzien te zijn
van de H.H. Sacramenten der stervenden, overleden te
Bergen op Zoom 6 Februari 1941 en begraven den 8sten
Februari d.a.v. op het R.K. Kerkhof aldaar.

Treedt niet in gericht met uw dienaar, o Heer, want geen
enkel mensch zal gerechtvaardigd zijn, zoo hem niet door
U vergiffenis van alle zonden verleend wordt.

De benauwdheden des harten zijn talrijk geworden; Heer,
help mij uit mijn nood. Zie op mijn vernedering en mijn
lijden en vergeef mij mijn misslagen.

Mijn dierbare echtgenote, nooit kan ik U vergelden de
zorg, waarmede gij mij hebt opgepast; wel zijn we nu
gescheiden door den dood, maar eens hopen wij ver-
eenigd te worden.

Geliefde kinderen, eert en bemint uw moeder en wilt door
een onberispelijken levenswandel de kroon haars levens
zijn.

GEBED

Neig, o Heer, Uw oor tot onze gebeden, waardoor wij
nederig Uwe barmhartigheid afsmeeken, dat Gij de ziel van
uwen dienaar, dien Gij uit deze wereld geroepen hebt, in
het Rijk van Uwen vrede en van Uw licht moogt toelaten
en hem onder het getal Uwer zaligen moogt opnemen.

Door Christus onzen Heer.

Mijn Jezus, barmhartigheid.

Zoet Hart van Maria, wees mijn heil.

Burgemeester Petrus Goosen was lang werkzaam in de gemeente Wouw. Eerst als
gemeentesecretaris en later als burgemeester.

Na het vertrek van Termeer werd op 1 september 1947 mr. **F.L.M. Hoebens** tot zijn opvolger benoemd. Hij werd geboren op 2 mei 1914 in Asten en hij trouwde met Mies Eijsbouts. Burgemeester Hoebens is met name bekend vanwege de grote bouwactiviteiten direct na de oorlog. Hij was het ook die aandrong op het planten van bomen langs de doorgaande wegen. Dat bezorgde hem in de volksmond de bijnaam 'boomkesburgemeester'. Hoebens stond ook aan de wieg van het bejaardencentrum 'Leonardushof'. Op zijn aandrang werd een stichtingsbestuur in het leven geroepen in 1949. Na de nodige problemen werd in het begin van de vijftiger jaren het complex ouderenwoningen aan de Nieuwstraat gerealiseerd. Dit complex is inmiddels weer afgebroken en op de vrijgekomen plaats werden de woningen van Venpoorten gebouwd.

Op 17 augustus 1956 werd Frans Hoebens herbenoemd en op 16 juni 1960 vertrok hij vanuit Wouw naar zijn nieuwe gemeente: Deurne. Daar overleed hij op 17 april 1977, maar niet dan nadat hij benoemd was tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. Het bidprentje van Frans Hoebens geeft een beschrijving van de karaktertrekken van de man. Het is erg persoonlijk en waarschijnlijk door de familie zelf samengesteld. Op de voorzijde staat een foto van de burgemeester afgedrukt.

De opvolger van burgemeester Hoebens was **J.M.S. (Jac) Rutten** die per 1 januari 1961 in functie trad. Rutten was een rustig en beminnelijk man, die al na acht jaar de gemeente Wouw verliet vanwege zijn benoeming op 16 april 1969 tot burgemeester van Asten. Hij woont daar nu nog steeds (1999).

Na hem kwam burgemeester **P.A.M. (Piet) Sanders** die op 16 november 1969 benoemd werd.

Hij werd geboren op 15 april 1926 in Eindhoven en trouwde met J.M.Th. van Lieshout. Als oud militair hield hij van een ijzeren discipline, die hij niet alleen aan zichzelf, maar ook aan de mensen waar hij mee samenwerkte, oplegde. Zijn sociale gevoel was sterk ontwikkeld en hij was bij alle officiële activiteiten van verenigingen persoonlijk aanwezig. Onder zijn burgemeesterschap kwamen onder meer de Wouwse sporthal en het nieuwe gemeentehuis tot stand. Nog voor de opening van dit ge-

Ter blijde herinnering aan
FRANS HOEBENS
 Burgemeester van Deurne
 Officier in de orde van Oranje Nassau
 echtgenoot van
Mies Eijsbouts

Geboren te Asten 2 mei 1914.
 Overleden 17 april 1977.
 Begraven te Deurne 21 april 1977.

Frans Hoebens, voortdurend erop bedacht de uitersten te vermijden, heeft binnen onze gemeenschap een sfeer van verzoening gebracht. Hij was een goed mens, ontwapenend door charme en jovialiteit, maar toch ook introvert van karakter: soms heel ver afwezig, soms ongewoon alert. Om een medemens te helpen wist hij formaliteiten te omzeilen. Bezorgheid voor mensen deed hem opveren: voor bejaarden, woonwageneigenaren en voor andere mensen-in-nood uit ons midden. Na de schrijnende dood van zijn jongste zoon Henk groeide hij opvallend in mildheid het oordeel. Meer en meer werd sociale bewogenheid het criterium bij de beoordeling van zichzelf en van anderen.

Hij had een scherper gevoel voor de kwaliteit van ons bestaan dan voor de drift van de groei. Met gevoel voor stijl en hoffelijkheid en een zekere artistieke bevoegdheid vulde hij de ruimte rond zijn persoon in het gezin en in zijn ambt. Vasthoudend aan de degelijke opvattingen van zijn geboortegrond, gelovig, hardwerkend en sportief kende hij zijn tekortkomingen. Hij cultiveerde de trouw aan de zaak waar hij voor stond, zich bewust van zijn natuurlijke gezag.

Zijn gezin verliest in hem een goede echtgenoot; een toegewijde en trotse vader; onze gemeenschap een innemende man en hartelijk mens.

Het bidprentje van Frans Hoebens vermeldt dat hij burgemeester van Deurne was. In de periode van 1947-1960 was hij burgemeester van Wouw.

Het portret van burgemeester P. Sanders, zoals dat op de voorzijde van zijn bidprentje werd opgenomen. Hij was burgemeester van Wouw van 16 november 1969 tot 16 februari 1979.

Ter dankbare herinnering aan

PETRUS ANTONIUS MARIA
SANDERS

echtgenoot van

J. M. Th. van Lieshout

geboren te Eindhoven op 15 april 1926
en aldaar overleden op 1 januari 1990

Burgemeester van de gemeente Oirschot
Ereburger van de gemeente Wouw

Geheel onverwacht moeten wij afscheid nemen van vader die wij veel te kort in ons midden mochten hebben.

Wij zijn dankbaar voor zijn liefdevolle zorg en warmte. Wat was hij trots op zijn gezin en kleinkinderen!

Vader was een diep gelovig mens, eenvoudig, integer, humoristisch en zeer begaan met de natuur.

Hij verstond de kunst te genieten van het leven en anderen daarin te laten delen. Er was niet veel nodig om hem tevreden te stellen, zeker materiële zaken droegen daar niet aan bij.

Vader had een sterk ontwikkeld sociaal gevoel. Zijn functie greep hij aan om daar extra uitdrukking aan te geven.

De gemeente Oirschot en het welzijn van haar inwoners lagen hem na aan het hart. Daarnaast gaf hij aan vele besturen en organisaties zijn beste krachten.

Zo zal vader bij ons voortleven en een voorbeeld zijn.

J. M. Th. Sanders- van Lieshout,
kinderen en kleinkinderen.

Burgemeester P. Sanders was niet alleen burgemeester van Wouw, maar werd bij zijn vertrek benoemd tot ereburger van de gemeente Wouw. Hij overleed geheel onverwacht in Eindhoven op 1 januari 1990.

bouw werd hij, per 16 februari 1979, in Oirschot benoemd. Hier overleed hij, geheel onverwacht, op 1 januari 1990. Het prentje van burgemeester Sanders beschrijft hem als een diepgelovig mens, eenvoudig, integer en humoristisch. Daarnaast wordt melding gemaakt van het feit, dat hij ereburger van Wouw was. Op de voorkant burgemeester Sanders met de voor hem karakteristieke glimlach.

De opvolger van P. Sanders was mr.dr. **A.G.J.M. Rombouts** die op 1 september 1979 aantrad als de jongste burgemeester van Nederland. Later werd hij benoemd tot burgemeester van Boxtel. Thans is hij burgemeester van 's-Hertogenbosch. Na burgemeester Rombouts kwamen nog **H. (Henk) Willems** en **Paul Wagtmans**, deze laatste als interim-burgemeester in afwachting van de realisering van de herindelings.

Noten:

1. Zie het artikel 'Christ Daverveldt' van Frank Schijven in 3-'85 van 'De Vierschaer'.
2. Overlijdensakte van C.J. Daverveldt van 11 oktober 1874.
3. Zie 'Metten met twee maten. De Wouwse melkkwestie' door J. Ligtoet en M. de Wit. Publicaties van het archivariaat Nassau-Brabant nr. 64 (1985) en 'De Vierschaer' 3/4-91 'De Wouwse Coöperatieve Zuivelfabriek' door René Hermans.
4. Zie 'Van Harella tot Heerle' door H.A.G. Hellegers, hoofdstuk 3, blz. 76 (1998).
5. Zie 'Van Harella tot Heerle' door H.A.G. Hellegers, hoofdstuk 3, blz. 89 (1998).
6. Zie 'Oudenbosch' door J.W.C. van Casteren, pag. 142. (1975).
7. Zie 'Van Harella tot Heerle' door M. Hermans en F. Schijven, hoofdstuk 4, blz. 113 ev. (1998).
8. Aan de persoon van burgemeester Juten en deze kwestie willen wij in de toekomst in een apart artikel de nodige aandacht besteden.
9. De gegevens over burg. Termeer zijn mondeling meegedeeld door dhr. P.A.M. van Tiggelen.

